

CANAN
ERASLAN

canan.eraslan@tg.com.tr

Yumurta mı tavuktan tavuk mu yumurtadan?

Içinden çıkılmaz durumlar, sebep-sonuç ilişkileri gibi açmazlar için sıkça kullanılan kelime dizisidir bu... Enflasyon-faiz açmazı da zaman zaman bu minvalde tartışmaya konu oluyor. Yani, yüksek faiz enflasyonu düşürür mü, yükseltir mi?

Pandemi öncesinde tek hanelerde olan enflasyon bizde de rekorlar kırdı. 1980'de yüzde 138,7 ve 1994'te yüzde 125 gibi rekorlarımız var maalesef ama özellikle son 23 yılın en yüksek enflasyonunu yüzde 85,51 ile Ekim 2022'de yaşadık. Eskiden olduğu gibi, bir üründe dün gör-düğümüz fiyat ertesi gün ucuz kalmaya başladı. Fiyat algımız kalmadı, pahalı nedir, ucuzlukta seviye nedir; bilemez olduk.

O dönemde ihracat ve üretimi destekleyip istihdamı artırmak ve tabii ki sürdürülebilir büyümeyi oturtmak amacıyla 'düşük faizi' merkeze alan bir politika yürütülüyordu. Bu sistemde paranın ucuz olduğunu gören birçok kişi, kuruluş, üretici ve iş adamı, krediye koştu. Ancak bu krediler yatırımdan çok gayrimenkul, altın ve döviz alımına gitti. Evler alındı, otomobil markaları yüksek talepten dolayı 6 ay sonrasına sıra yazdı, ikinci el fiyatlar sıfır araç fiyatının üzerine çıktı. AVM otoparkları, 'ikinci el görünümlü sıfır' araç doldu. Her şey çığırından çıktı. İç talep kadar dış talep de büyüktü. Deyim yerindeyse ne üretsen satılıyordu. Yarın aynı fiyattan bulamam diye korkan, alım yapıyordu. Sadece ev-ara-ba değil, gıdada bile talep patlaması vardı. 40-50 yıl öncesinin alışkanlığı olan gıda stokları da yeniden başlamıştı. O dönemde hükümet, politika değişikliğine gittiğini gösteren bir adım attı. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'i göreve getirdi. Bu görevlendirmenin ardından faiz silahı çekildi, sıkı para politikası gündeme alındı, 2024'te yüzde 50 ile faiz zirve yaptı. Alınan ek tedbirlerle enflasyon gerilemeye başladı. Ardından yüzde 42,5'e kadar indirilen faizlerin daha da ineceği beklenirken, nisanda dünyadaki tarife savaşları'nın sebep olacağı beklenen enflasyon sebebiyle yeniden yüzde 46'ya yükseltildi. İşte bu noktada iş dünyasından isyan sesleri arttı.

Geçtiğimiz 2 yılda sıkı para politikasına destekleri-

nin devam ettiğini söyleyen iş dünyasının hemen hemen tüm isimlerinin; "**Dayanacak gücümüz kalmadı, bu faizle yatırım imkânsız, işsizlik başlar**" diye özetlediğimiz, haberlerimizde de yer verdiğimiz yakınmaları hızla yayılmaya başladı. Gerçekten durum hiç iç açıcı değildi. Otomotivden tekstile, inşaata kadar birçok sektörde daralma var. Hatta tekstilde 3 milyar dolarlık yatırım yurt dışına gitti, 300 bin kişi işsiz kaldı. Avrupa'daki talepte yüzde 25'e varan daralma, tekstil ihracatçılarını iyice bunalttı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da faizsiz ekonomi hayalini yeniden dillendirince, yakınmalar iyice yükseldi. Geçmişte Erdoğan'ın dile getirdiği "**Enflasyonun müsebbibi faizdir**" vurgusu "**Faiz enflasyonu düşürür mü?**" sorusunun yeniden konuşulmasını da gündeme getirdi.

Evet, teorik olarak sıkı para politikası, çoğunlukla enflasyonu kontrol altına almak için kullanılıyor. Yüksek faiz borçlanma maliyetini artırdığı için talep azalır, fiyat artışları hız keser. Yüksek faizle yabancı girişi artar, bu da yerel parayı güçlendirip döviz dizginler. Tabii ekonomi yönetimlerinin kararlı tutumu da beklentileri yönlendirir, güven sağlar ve enflasyon dizginlenir. Yani şu an ülkemizde yaşadığımız durum bu.

Fakat öte yandan firmaların borçlanma ve yatırım maliyetleri arttığı için bu maliyet tüketiciye yansıtılır ve bu enflasyonu körükleyebilir. **Sanayide** bazı sektörlerin kârları reel olarak gerilemiş durumda. Yani enflasyonun altında fiyatlamaya yapmışlar. Bunu **ISO 500** raporunda da gördük. Yani, tavuk-yumurta ikilemi devam ediyor...

Şimdi bir sorun da şurada: Enflasyon yüzde 35,4'e kadar düştü ama faiz yüzde 46'da. Yani 10,6 puanlık fark var. Bir tarafta yatırım yapıp istihdam sağlayan ülke **sanayisini** ayakta tutan üreticilerin enflasyonun yüzde 7-7 altında kâr etmesi, yani bu reel zarar anlamına geliyor tabii; diğer yanda düşük faizle aldığı parayı faizde tutarak bir liralık üretim yapmadan kâr edenler... Yani yüzde 10,6'lık pozitif faiz çok fazla. Hele de üretmeye, istihdam sağlamaya ihtiyacı olan ülkemiz için...



İSO: Üreticinin kanayan yarası hayvancılık sektörü alarm veriyor

İSTANBUL Sanayi Odası hayvancılık sektörüyle ilgili kamunun alacağı kararları desteklemek ve konunun kapsamlı ele alınması sağlamak için Hayvancılık Sektör Raporu hazırladı. Hayvancılıkta yaşanan sorunlar ve çözüme dair yeni yaklaşımlar başlıklar halinde ele alınırken, 'Sahada üretici neler söylüyor?' başlığı altında hayvancılıkta yaşanan 17 temel sorun sıralandı. **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından hazırlanan kapsamlı Hayvancılık Sektör Raporu, Türkiye'de hayvancılık sektöründeki temel sorunları gözler önüne serdi. Uzman isimler İsmail Kemalöğlu, Bekir Yıldız, Prof. Dr. Armağan Hayırlı ve Prof. Dr. Hakan Sağırkaya'nın katkılarıyla hazırlanan raporda, sahadaki üreticilerin yaşadığı zorluklar ayrıntılı şekilde aktarıldı. Rapora göre, süt fiyatları üreticiyi koruyacak seviyenin çok altında seyreliyor. Üreticiler çoğu zaman zararına satış yapmak zorunda kalırken, fiyatlardaki istikrarsızlık hem süt hem de et piyasasını olumsuz etkiliyor. Kamu müdahalelerinin fiyat artışlarını kontrol etmede etkili olduğu ancak fiyat düşüşlerinde üretici lehine hızlı refleks gösteremediği vurgulanıyor. Bu durum kamusal müdahalelerin çoğu zaman üretici



aleyhine sonuçlandığını gösteriyor. t ürünlerinde sınıflandırma sisteminin olmaması ve meraların verimsizliği, sektördeki diğer önemli sorunlar arasında yer alıyor. Meraların kullanımında köylülerden kaynaklı engeller bulunurken, yeterli ve güvenilir işgücü bulmak da ciddi bir problem olarak dikkat çekiyor. Özellikle çobanlığın toplumdaki itibar kaybı, sektörde ciddi işgücü sıkıntısına yol açıyor. Yem fiyatlarının yüksekliği üreticinin belini büküyor, tarımsal örgütlerin işlevsizliği ise çözüm yollarının tıkanmasına neden oluyor. Ayrıca dişi hayvan kesimlerinde yeterli kontrol ve denetim yapılamaması sektörde etik ve kalite sorunla-

rını artırıyor. Tarım arazilerinde yaşanan mülkiyet sorunları, desteklerin hak eden üreticilere ulaşmasını engelliyor ve arazi kiralamalarını güçleştiriyor. Hayvancılığa kullandırılan kredilerin ise hayvan fiyatlarını şişirerek sektörde "hayvan turizmi" olarak adlandırılan bir hareketliliğe yol açtığı raporda dikkat çekilen diğer bir ayrıntı. Aile işletmeleri ise bürokratik evrak işleri, kayıt prosedürleri ve destek mekanizmalarının karmaşıklığı nedeniyle zorlanıyor. Kır-salda genç nüfusun hızla azalması ve işletmelerin küçülmesi, sektörün geleceği için alarm veren bir başka gerçek olarak kayıtlara geçti.

■ **Ekonomi servisi**



Hayvancılık raporunda 'aile' vurgusu

İstanbul Sanayi Odası (İSO), hayvancılık sektörüne yönelik sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koyan "Hayvancılık Sektörüne Bakış; Hayvancılıkta Yaşanan Sorunlar ve Çözüme Dair Yeni Yaklaşımlar Raporu"nu açıkladı. Özellikle küçük aile işletmelerinin giderek hayvancılıktan çekilmesinin önemli bir sorun olduğu belirtilen raporda, Doğu Anadolu'da hayvan varlığının azalmasının ciddiyetine dikkat çekildi.

SEKTÖR TEMSİLCİLERİ

Rapor; 30 ilde saha analizleri, yetiştirici ve besici görüşmeleri, sektör temsilcileri ile istişareler ve dünya hayvancılık sektörü dinamiklerinin taranması sonucu oluşturuldu. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, "Organize Aile İşletmeciliği Hayvancılık Modeli'nin hayata geçirilmesi gerektiğini vurguladı. Bahçıvan, "Hayvancılığın geleceği, küçük ölçekli ama örgütlü, yerel ama verimli, geleneksel ama teknolojik altyapıya entegre bir modelle mümkün olabilir. Sürdürülebilir, veri odaklı, iklim dostu ve ölçek ekonomisine dayalı bir üretim yapısı kurmak zorundayız" dedi.

'MERALAR ETKİN KULLANILAMIYOR'

Bahçıvan, son 13 yılda canlı hayvan ve et ithalatı için 10.6 milyar dolar döviz harcadığını belirtirken, ithalata dayalı bir modelin sürdürülebilir olmadığını dile getirdi. Bahçıvan, "Diğer taraftan kaba yem açığımız yüzde 25 düzeyinde. Meralarımız, mülkiyet sorunları ve düşük verimlilik nedeniyle etkin şekilde kullanılamamakta. Hayvanlar ile meralar arasındaki irtibat kopmuş bulunuyor. Bu nedenle meralardaki mülkiyet sorunları çözülerek etkin bir şekilde kullanılmalarının önü mutlaka açılmalıdır" diye konuştu. ■ **Milliyet**



Yaşanan ekonomik gelişmeler, hem işverenleri hem de çalışanları tedirgin ediyor.

ÜRETİMDE KONKORDATO ENDİŞESİ

Türkiye'nin en önemli **sanayi** kentlerinden biri olan Gaziantep'te, konkordato başvurusu yapan firma sayısı hızla artıyor. Kentte son bir haftada aralarında **ISO 500** listesinde bulunan firmaların da olduğu 7 firma konkordato başvurusu yaptı. öte yandan kent genelinde ise 140 fabrikanın satılık, 120 fabrikanın da kiralık olduğu dile getiriliyor.



Gaziantep'te konkordato başvurusu yapan ve kapısına kilit vuran firma sayısı hızla artıyor. Kentte son bir haftada 7 firmanın daha konkordato başvurusu yaptı. Kent genelinde ise 140 fabrikanın satılık, 120 fabrikanın da kiralık olduğu dile getiriliyor. Konkordato ilan eden firmalarla birlikte kentte kapısına kilit vuran işletme sayısı hızla artıyor. Organize **sanayi** bölgelerinde yaşanan bu gelişmeler, hem işverenleri hem de çalışanları tedirgin ediyor.

40 FABRİKA SATILIK, 120 FABRİKA İSE KİRALIK

Ekonomik daralmanın etkisiyle birçok **sanayi** kuruluşunun üretim kapasitesini düşürdüğü, bazı firmaların ise tamamen faaliyetlerini durdurduğu öğrenildi. Kent genelinde 140 fabrikanın satılık, 120 fabrikanın ise kiralık olduğu ifade ediliyor.

AYAKTA KALMA MÜCADELESİ VERİYORLAR

İş dünyasında yaşanan bu olumsuz tabloya rağmen, bazı firmaların ayakta kalma mücadelesi verdiği belirtiliyor. Ancak artan maliyetler, finansmana erişim zorlukları ve iç piyasalardaki daralma, işletmeleri iflas ya da konkordato gibi yollara itiyor. Gaziantep'in güçlü **sanayi** altyapısına rağmen yaşanan bu gelişmeler, şehrin ekonomik geleceği açısından ciddi soru işaretleri doğuruyor.

KÜBRA TAŞKIRAN